

Identifying Psychological and Social Factors Affecting Girls Running Away from Home in Chaharmahal and Bakhtiari Province: A Qualitative Study

Malihe Khabazi¹

1. Assistant Professor of counseling, Department counseling, Sayyed Jamaledin Asadabadi University, Asadabad, Hamedan, Iran. m.khabazi@sjau.ac.ir

ARTICLE INFO

Article type:

Research Article

Article history:

Received 29 June 2025

Received in revised form 12 October 2025

Accepted 11 November 2025

Published Online 22 November 2025

Keywords:

psychological and social factors, running away from home, girls.

ABSTRACT

Background: Adolescents running away from home is a sensitive and delicate issue in the field of psychological and social problems. Numerous studies have been conducted on the factors affecting teenagers running away from home, most of which are quantitative. However, so far, little qualitative research has focused on identifying the psychological and social factors affecting girls' running away from home in Chaharmahal and Bakhtiari Province.

Aims: The aim of this study was to identify the psychological and social factors affecting girls running away from home in Chaharmahal and Bakhtiari Province.

Methods: This research was conducted with a qualitative approach and thematic analysis method using three-stage coding. The study population in this study includes all runaway girls in Chaharmahal and Bakhtiari Province who have files in welfare centers and the police force, and also all the experts (social workers from the welfare organization and school counselors) it was in 2024, who had work experience in the field of runaway girls. The study sample included 32 people (18 runaway girls and 14 experts) from the two aforementioned groups. They were selected using Purposive Sampling (based on research entry criteria). A semi-structured interview was used to collect data. The interviews were also analyzed using thematic analysis and three-stage coding.

Results: The results of this study revealed six core categories including emotional instability, ineffectiveness in regulating emotions, impaired social functioning, vulnerability of personality structure, lack of identity and self-perception crisis, and family and support failure, and identified four macro themes including psychological fragility and negative mood, maladaptive personality, inability to resolve conflict and ineffective interactions, and family insecurity and emotional rejection

Conclusion: Considering the identification of three categories of psychological factors and one social factor as factors affecting running away from home in adolescent girls in this study, It is recommended that if any of the four factors mentioned are identified, these girls and their families be referred for specialized psychological services. The findings of the present study can also be used to prepare a treatment interventions related to runaway adolescent girls.

Citation: Khabazi, M. (2025). Identifying psychological and social factors affecting girls running away from home in chaharmahal and bakhtiari province: A qualitative study. *Journal of Psychological Science*, 24(153), 321-334. [10.61186/jps.24.153.321](https://doi.org/10.61186/jps.24.153.321)

Journal of Psychological Science, Vol. 24, No. 153, 2025

© The Author(s). DOI: [10.61186/jps.24.153.321](https://doi.org/10.61186/jps.24.153.321)

✉ **Corresponding Author:** Malihe Khabazi, Assistant Professor of counseling, Department counseling, Sayyed Jamaledin Asadabadi University, Asadabad, Hamedan, Iran.

E-mail: m.khabazi@sjau.ac.ir, Tel: (+98)9140788702

Extended Abstract

Introduction

Adolescents running away from home is one of the sensitive and delicate issues in the field of psychological and social problems (Khusaifan et al., 2022). The phenomenon of running away from home includes multiple factors that are rooted in the lack of meeting the emotional needs of adolescents, lack of a sense of support at home, family instability (e.g., conflict, neglect, and disagreement), substance abuse, demographic factors such as low socioeconomic status, and/or social stressors (Jeanis et al., 2019). Adolescents may experience numerous challenges due to running away from home, which pose significant risks to their health and well-being (Castillo et al., 2023).

It is difficult to provide an accurate estimate of the number of teenagers who run away from home. Several studies report that 6–7% of teenagers run away from home and sleep on the streets each year (Tyler, 2008., cited in Taremian et al., 2022). In terms of gender, running away from home was significantly lower among boys compared to girls (Castillo et al., 2023).

Numerous studies have been conducted on the psychological and social causes of adolescents runaways, most of which are quantitative studies. A number of studies have shown that long-term conflicts between parents/caregivers and adolescents and poor parental functioning are the main reasons why adolescents leave home (Tyler, 2008., cited in Taremian et al., 2022). Furthermore, runaway adolescents experience high rates of physical or sexual abuse and neglect from family members before leaving home (Haynie et al., 2009). Teenagers often run away from home to escape family conflicts or violent home environments. Mental illness, behavioral problems, and delinquent peers are also powerful forces that predict the likelihood of running away from home (Radu, 2017). Taremian et al. (2022) also showed in a cross-sectional study on young Iranian girls that girls who were economically from

low- and middle-income families, they were significantly more likely to run away from home than girls from higher-income families. Girls with a history of illicit drug use were also more likely to run away from home. In addition, low family strength and weak religious beliefs significantly predicted running away from home.

Regarding mental disorders and personality traits in runaway adolescents, Gewirtz O'Brien et al. (2020) showed that disorders such as depression, anxiety, suicidal thoughts, aggression, obsessions, phobias, and weakness in emotional intelligence are significantly more common among runaway girls. Also, scientific sources show that runaway adolescents are significantly more likely to exhibit substance abuse (Merscham et al., 2009), delinquent behaviors (Fowler et al., 2009), risky sexual behaviors (Thrane and Chen, 2010), and depressive symptoms (Tucker et al., 2011). The results of the study by Castillo et al., (2023) also showed that higher levels of parental involvement and self-esteem were all significantly associated with a lower likelihood of running away from home. The results of the study also indicated that having peers who drop out of school, More date nights, low self-esteem, interpersonal aggression, thrill seeking, theft and property damage, alcohol use in the past 12 months, marijuana use in the past 12 months, and cigarette smoking in the past 30 days were all associated with a higher likelihood of running away from home.

To better understand, prevent, and treat runaway adolescents based on the unique experiences they endure, researchers need qualitative studies that capture the first-hand and direct experiences of this group of adolescents. A review of the research literature suggests that the phenomenon of girls running away from home is a multifactorial issue that is shaped by the interaction between individual dimensions such as personality and psychological characteristics and environmental factors such as the family system and society. Understanding these factors in an integrated manner can provide more effective intervention strategies for the prevention

and treatment of this social phenomenon. Therefore, the present study, in the form of a qualitative method, seeks to answer this fundamental question: which psychological and social factors are effective in girls running away from home in Chaharmahal and Bakhtiari Province?

Method

This research was conducted with a qualitative approach and thematic analysis method using three-stage coding. The study population in this study includes all runaway girls in Chaharmahal and Bakhtiari Province who have files in welfare centers and the police force, and also all the experts (social workers from the welfare organization and school counselors) who had work experience in the field of runaway girls. The study sample included 32 people (18 runaway girls and 14 experts) from the two aforementioned groups. They were selected using Purposive Sampling (based on research entry criteria). A semi-structured interview was used to

collect data. The interviews were also analyzed using thematic analysis and three-stage coding.

Results

The group of runaway girls consisted of 18 people, of whom 8 (44.44%) were between the ages of 12 and 15 and 10 (55.56%) were between the ages of 16 and 18. Regarding the history of leaving home, 13 people (72.22%) had a history of leaving home and only 5 people (27.78%) did not have such a history. Regarding the demographic characteristics of the expert group, their average age was 37.72 and the standard deviation was 5.23. Also, 10 people (71.43%) of them were social workers in the Welfare Organization and 4 people (28.57%) were employed as school counselors in education.

Qualitative data analysis was conducted using thematic analysis using three-stage open, axial, and selective coding. The macro-themes and analytical propositions in the selective coding of the present qualitative study are presented in Table 1.

Table 1. Selective coding (macro themes and theoretical propositions)

Macro themes	Theoretical explanation
psychological fragility and negative mood	Experiencing frequent anxiety, depression, and distress due to a lack of emotional support and control.
maladaptive personality	High levels of personality traits such as neuroticism and low agreeableness lead to disruption in interpersonal relationships.
resolve conflict and ineffective interactions	Weakness in coping and decision-making skills leads to escape from the situation.
family insecurity and emotional rejection	Repeated experiences of homelessness and violence are serious triggers for breaking away from home.

Conclusion

This qualitative research aimed to identify the psychological and social factors affecting girls running away from home in Chaharmahal and Bakhtiari Province.

The first major theme identified in the present study was the factor of psychological fragility and negative mood. The discovery of this theme is consistent with the results of studies by Castillo et al., (2023), Jeanis et al., (2019), Radu (2017), and Amiri et al. (2015).

In support of this result, Khodabakhsh et al. (2011) believe that runaway adolescents are exposed to

various mental and mood disorders due to the types of abuse they have experienced at home. Gewirtz O'Brien et al. (2020) also showed that disorders such as depression, anxiety, suicidal thoughts, aggression, obsessions, phobias, and weakness in emotional intelligence are significantly more common among runaway girls.

The second theme identified in this study was maladaptive personality, which is consistent with the results of studies by Gewirtz O'Brien et al. (2020), and Jeanis et al. (2019). In confirmation of this finding, Karimi and Eskandari's (2007, cited in

Toobaie, 2012) study showed that 53 percent of runaway girls had cluster B personality disorders.

The third major theme discovered in the present study was ineffective interactions and inability to resolve conflict, which was consistent with the results of studies by Radu (2017), Parcel & Bixby, (2016), and Tucker (2011). In explaining this finding, it should be said that the girls participating in the present study stated that they experienced tense relationships with their parents and experienced less support and control from their parents. This finding was consistent with the findings of previous studies that identified poor parental control and strained relationships between family members as major risk factors for running away from home (Sarnon et al., 2013). Adolescents who are unable to resolve their conflicts with others often suffer from psychological injuries and prefer to avoid it. These adolescents, who are constantly exposed to interpersonal conflicts, are emotionally damaged. Some of them even run away from the house because of this. In general, fugitive adolescents act irrational and cannot manage their emotions or find no one to speak. Such a situation puts them under pressure and makes adolescents run away without thinking about the consequences of their actions (Siegel et al., 2006 quoted by Sarnon et al., 2013).

The fourth theme identified in this study was family insecurity and emotional rejection. This finding is consistent with the results of Taremian et al. (2022), Khusaifan et al. (2022), Jeanis et al. (2019), Brooks Holliday et al. (2017), Ferdowsian (2017), Tucker (2011), Haynie et al (2009), Tyler, (2008., cited in Taremian et al., 2022). In confirmation of this finding, The results of Taremian et al., (2022) showed that girls living in families with average socio-economic status were almost five times more likely to leave home than girls living in high socio-economic status. In the same vein, similar studies have shown that parental strictness over the behaviors of children and adolescents at home and the lack of parental supervision are the main causes of their escape from home (Sarnon et al., 2013).

Considering the identification of three categories of psychological factors and one social factor as factors affecting running away from home in adolescent girls in this study, It is recommended that if any of the four factors mentioned are identified, these girls and their families be referred for specialized psychological services. The findings of the present study can also be used to prepare a treatment protocol for therapeutic interventions related to runaway adolescent girls.

Ethical Considerations

Compliance with ethical guidelines: This article is based on a research project conducted by the author of this article for the Social and Cultural Affairs Office of the Chaharmahal and Bakhtiari Governorate. In this research, ethical considerations such as the preservation of participants' information and the right to withdraw have been observed in the entire research process. Also, all the participants participated in the present research by filling out the consent form and knowingly.

Funding: This study was conducted as a research project with financial support from the Social and Cultural Affairs Office of the Chaharmahal and Bakhtiari Governorate.

Authors' contribution: The author of this article was involved in this research as the main researcher and project manager.

Conflict of interest: The authors declare that there are no conflicts of interest are to be declared in this research.

Acknowledgments: We would like to thank and appreciate all the participants in this study.

شناسایی عوامل روانی و اجتماعی مؤثر بر فرار دختران از منزل در استان چهارمحال و بختیاری: یک پژوهش کیفی

ملیحه خبازی^۱

۱. استادیار گروه مشاوره، دانشگاه سید جمال الدین اسدآبادی، اسدآباد، همدان، ایران. رایانامه: m.khabazi@sjau.ac.ir

مشخصات مقاله

چکیده

نوع مقاله:

پژوهشی

تاریخچه مقاله:

دریافت: ۱۴۰۴/۰۴/۰۸

بازنگری: ۱۴۰۴/۰۷/۲۰

پذیرش: ۱۴۰۴/۰۸/۲۰

انتشار برخط: ۱۴۰۴/۰۹/۰۱

کلیدواژه‌ها:

عوامل روانی و اجتماعی،

فرار از منزل،

دختران.

زمینه: فرار نوجوانان از خانه، یکی از موضوعات حساس و ظریف در حوزه مشکلات روانی و اجتماعی است. در مورد عوامل مؤثر در فرار از خانه نوجوانان، مطالعات متعددی انجام شده است که غالب آنها کمی است، اما تا کنون کمتر پژوهش کیفی به شناسایی عوامل روانی و اجتماعی مؤثر بر فرار دختران از منزل در استان چهارمحال و بختیاری پرداخته است.

هدف: هدف پژوهش حاضر، شناسایی عوامل روانی و اجتماعی مؤثر بر فرار دختران از منزل در استان چهارمحال و بختیاری بود.

روش: این پژوهش با رویکرد کیفی و روش تحلیل مضمون با استفاده از کدگذاری سه مرحله‌ای انجام شد. جامعه مورد مطالعه در این پژوهش شامل تمامی دختران فراری استان چهارمحال و بختیاری دارای پرونده در مراکز بهزیستی و نیروی انتظامی و هم‌چنین تمامی کارشناسان (مددکاران اجتماعی سازمان بهزیستی و مشاوران مدارس) در سال ۱۴۰۳ بود که در حوزه دختران فراری دارای تجربه کاری بودند. نمونه مورد مطالعه نیز شامل ۳۲ نفر (۱۸ نفر از دختران فراری و ۱۴ نفر کارشناس) از دو گروه مذکور بودند که با روش نمونه‌گیری هدفمند (بر اساس ملاک‌های ورودی پژوهش) انتخاب شدند. برای جمع‌آوری داده‌ها از مصاحبه نیمه ساختاریافته استفاده شد. هم‌چنین مصاحبه‌ها با استفاده از روش تحلیل مضمون و با استفاده از کدگذاری سه مرحله‌ای، مورد تحلیل قرار گرفتند.

یافته‌ها: نتایج این پژوهش، شش مقوله محوری شامل ناپایداری هیجانی، ناکارآمدی در تنظیم هیجانات، اختلال در کارکرد اجتماعی، آسیب‌پذیری ساختار شخصیت، بی‌هویتی و بحران خود ادراکی و ناکامی خانوادگی و حمایتی و چهار مضمون کلان شامل شکنندگی روانی و خلق منفی، شخصیت ناسازگار، ناتوانی در حل تعارض و تعاملات ناکارآمد و ناامنی خانوادگی و طردشدگی عاطفی را شناسایی کرد.

نتیجه‌گیری: با توجه به شناسایی سه دسته از عوامل مؤثر روانی و یک عامل اجتماعی به عنوان عوامل مؤثر در فرار از خانه در دختران نوجوان در این پژوهش، پیشنهاد می‌شود در صورت شناسایی هر کدام از عوامل چهارگانه مذکور، این دختران و خانواده‌های آنها جهت دریافت خدمات روان‌شناختی تخصصی ارجاع شوند. هم‌چنین از یافته‌های پژوهش حاضر می‌توان در جهت آماده سازی مداخلات درمانی مرتبط با دختران نوجوان فراری استفاده کرد.

استاد: خبازی، ملیحه (۱۴۰۴). شناسایی عوامل روانی و اجتماعی مؤثر بر فرار دختران از منزل در استان چهارمحال و بختیاری: یک پژوهش کیفی. *مجله علوم روانشناختی*، دوره ۲۴، شماره ۱۵۳، ۳۲۱-۳۳۴.

DOI: 10.61186/jps.24.153.321. ۱۴۰۴، شماره ۱۵۳، دوره ۲۴، شماره ۳۲۱-۳۳۴

✉ نویسنده مسئول: ملیحه خبازی، استادیار گروه مشاوره، دانشگاه سید جمال الدین اسدآبادی، اسدآباد، همدان، ایران. رایانامه: m.khabazi@sjau.ac.ir

تلفن: ۰۹۱۴۰۷۸۸۷۰۲

مقدمه

امروزه آسیب‌های اجتماعی، فرهنگی و رفتارهای پرخطر، مهم‌ترین دغدغه خانواده‌ها است. گسترش عوامل مخاطره‌آمیز و تهدید کننده سلامت روانی و اجتماعی نوجوانان باعث شده است تا محافظت از نوجوانان در برابر آسیب‌های اجتماعی و رفتارهای پرخطر، نه تنها در کنار سایر اولویت‌های مهم تعلیم و تربیت کودکان و نوجوانان، بلکه به عنوان مهم‌ترین اولویت در نظر گرفته شود (گرچی، ۱۴۰۲). از جمله این آسیب‌ها، پدیده فرار از خانه^۱ است که در سال‌های اخیر به عنوان یک بحران اجتماعی در حال گسترش می‌باشد (بلالی و همکاران، ۱۳۹۳؛ چاکری و همکاران، ۱۳۹۳). فرار نوجوانان از خانه، یکی از موضوعات حساس و ظریف در حوزه مشکلات روانی و اجتماعی است (خسیفان و همکاران، ۲۰۲۲). پدیده فرار از خانه شامل عوامل متعددی است که ریشه در عدم برآورده شدن نیازهای عاطفی نوجوانان، فقدان احساس حمایت در خانه، بی‌ثباتی خانواده (مثلاً درگیری، غفلت و اختلاف نظر)، سوء مصرف مواد، عوامل جمعیت‌شناختی مانند وضعیت اقتصادی- اجتماعی پایین و/ یا عوامل استرس‌زای اجتماعی دارد (جینیس و همکاران، ۲۰۱۹). نوجوانان به علت فرار از خانه ممکن است چالش‌های بی‌شماری را تجربه کنند که با خطرات قابل توجهی برای سلامت و رفاه آن‌ها همراه است (کاستیلو و همکاران، ۲۰۲۳).

ارائه تخمین دقیق برای نوجوانان فراری از خانه دشوار است. مطالعات متعددی گزارش می‌دهند که ۶ تا ۷ درصد از نوجوانان هر ساله از خانه فرار می‌کنند و در خیابان می‌خوابند (تایلر، ۲۰۰۸، به نقل از طارمیان و همکاران، ۲۰۲۲). در ایالات متحده، ۱/۷ میلیون نوجوان از خانه فرار کرده وجود دارد که شب‌ها را در خیابان‌ها می‌گذرانند (میلورن و همکاران، ۲۰۱۹). در ایران طبق گزارش اورژانس اجتماعی، تقریباً ۳۰۰۰ دختر و زن خانه‌های خود را ترک کرده یا به نوعی از خانه فرار کرده‌اند (طارمیان و همکاران، ۲۰۲۲). از نظر جنسیتی نیز، فرار از خانه در بین پسران در مقایسه با دختران به طور قابل توجهی کمتر بود (کاستیلو و همکاران، ۲۰۲۳).

مطالعات روی نوجوانان در علت‌یابی فرار از خانه، رویکرد عامل خطر را در چارچوب سیستم‌های بوم‌شناختی برون‌فن‌برنر^۲، گنجانده است تا عوامل ریسک‌زا در رفتارهای پرخطر را تعیین کند. طبق این چارچوب، رفتارهای

پرخطر، پیامدهای مستقیم ویژگی‌های افراد نیستند. بلکه، آن‌ها به دلیل تعاملات پیچیده بین ویژگی‌های یک فرد و زمینه‌ها یا سیستم‌هایی مانند میکروسیستم (شامل نزدیک‌ترین روابط فرد و محیط‌های فوری است که فرد در آن زندگی می‌کند. این محیط‌ها می‌توانند شامل خانواده، مدرسه و گروه همسالان باشند)، مزوسیستم (شامل روابط بین دو یا چند میکروسیستم است. برای مثال، تعامل بین خانواده و مدرسه)، اکوسیستم (شامل محیط‌هایی می‌شود که فرد به طور مستقیم در آن‌ها حضور ندارد اما بر میکروسیستم‌های او تأثیر می‌گذارند. برای مثال، محل کار والدین، سیستم‌های حمایتی- اجتماعی) و ماکروسیستم (شامل فرهنگ، ارزش‌ها، قوانین و ایدئولوژی‌های کلی یک جامعه است) که در آن زندگی می‌کند، پدیدار می‌شوند. هم‌چنین، مطابق با چارچوب بوم‌شناختی برون‌فن‌برنر، برخی از نظریه‌پردازان فرار از خانه را با منابع اقتصادی و اجتماعی خانواده از نظر منابع سرمایه مالی و اجتماعی مرتبط دانسته‌اند (رادو، ۲۰۱۷). سرمایه مالی به منابع اقتصادی موجود برای خانواده اشاره دارد، در حالی که سرمایه اجتماعی به روابط بین اعضای خانواده و هم‌چنین پیوندهای بین والدین و فرزندان اشاره دارد (پارسل و بیگسبی، ۲۰۱۶).

در مورد عوامل روانی و اجتماعی^۳ مؤثر در فرار از خانه نوجوانان، مطالعات متعددی انجام شده است که اغلب آن‌ها مطالعات کمی است. تعدادی از مطالعات نشان داده‌اند که اختلافات طولانی مدت بین والدین / مراقبان و نوجوانان و عملکرد ضعیف والدین، دلایل اصلی ترک خانه توسط نوجوانان بوده است (تاگر، ۲۰۱۱؛ تایلر، ۲۰۰۸، به نقل از طارمیان و همکاران، ۲۰۲۲). علاوه بر این، نوجوانان فراری قبل از ترک خانه، میزان بالایی از سوء استفاده جسمی یا جنسی و بی‌توجهی از سوی اعضای خانواده را تجربه می‌کنند (هاینی و همکاران، ۲۰۰۹). نوجوانان اغلب برای فرار از درگیری‌های خانوادگی یا محیط‌های خانگی خشونت‌آمیز از خانه فرار می‌کنند. بیماری‌های روانی، مشکلات رفتاری و همسالان بزهکار نیز نیروهای قدرتمندی هستند که احتمال فرار از خانه را پیش‌بینی می‌کنند (رادو، ۲۰۱۷). طارمیان و همکاران (۲۰۲۲) نیز در یک مطالعه مقطعی روی دختران جوان ایرانی نشان دادند دخترانی که از نظر اقتصادی در خانواده‌های کم‌درآمد و متوسط بودند، نسبت به دخترانی که به

3. Psychological and social factors

1. running away from home
2. Bronfenbrenner's Ecological Systems Theory

گذشته و مصرف سیگار در ۳۰ روز گذشته، همگی با احتمال بیشتر فرار از خانه مرتبط بودند.

در استان چهارمحال و بختیاری نیز علی‌رغم شواهد موجود مبنی بر افزایش این پدیده، پژوهش‌های میدانی اندکی انجام شده و تنها مطالعه شاخص در این زمینه، به پژوهش فردوسیان (۱۳۹۵) برمی‌گردد که نتایج آن به موارد کلی همچون خشونت خانگی خویشاوندان مرد، از جمله پدر و برادر، عدم موفقیت تحصیلی، ویژگی‌های روانشناختی، از هم گسیختگی خانوادگی، فقر و کمبود امکانات مالی خانواده‌ها و استفاده از امکانات رسانه‌ای جدید همچون ماهواره و موبایل و... اشاره کرده است. البته با گذشت زمان، نیاز به بررسی مجدد با توجه به تحولات نوظهور روانی و اجتماعی، بیش از پیش احساس می‌شود. بر همین مبنا، ضرورت دارد که با مطالعه‌ای جامع، به تحلیل دقیق عوامل مؤثر بر فرار دختران از خانه با تمرکز بر ابعاد روانی و اجتماعی پرداخته شود و بر مبنای یافته‌ها، راهکارهایی علمی و بومی شده برای پیشگیری و کاهش این آسیب مهم تدوین شود.

از سوی دیگر، مطالعات نشان داده‌اند که فرار از خانه می‌تواند پیامدهایی گسترده بر سلامت جسمانی، روانی و اجتماعی نوجوانان به ویژه دختران داشته باشد؛ که از جمله آن‌ها می‌توان به پریشانی‌های عاطفی، مصرف مواد، رفتارهای پرخطر جنسی و حتی خودکشی اشاره کرد (ساویج و ادینبرگ، ۲۰۱۰). در ایران نیز این آمار نگران‌کننده است و با وجود ضعف نظام آماری در ثبت دقیق این پدیده، شواهد حاکی از رشد مداوم آن است (طارمیان و همکاران، ۲۰۲۲). خلأ داده‌های جامع پژوهشی در این زمینه، خصوصاً در سطح استان‌ها، روند سیاست‌گذاری و مداخلات هدفمند را با چالش‌های متعددی مواجه کرده است. آمارهای نگران‌کننده ارائه شده در همایش‌های رسمی و گزارش‌های پلیس و سازمان بهزیستی نیز از وخامت اوضاع حکایت دارند. برای نمونه، در تهران سالانه حدود هزار دختر در دامنه سنی ۱۳ تا ۲۷ سال از منزل فرار می‌کنند که بسیاری از آن‌ها در همان ساعات نخست با مخاطرات جدی، از جمله تجاوز جنسی مواجه می‌شوند (گوهر رستمی، ۱۴۰۱). با توجه به این که بسیاری از نوجوانان که از خانه فرار می‌کنند، قبل، حین و بعد از فرار از منزل، رویدادهای منفی زیادی را تجربه می‌کنند (جینیس و همکاران، ۲۰۱۹). پژوهشگران برای درک بهتر، پیشگیری و درمان نوجوانان فراری بر اساس تجربیات منحصر به فردی که متحمل می‌شوند، نیاز به مطالعات کیفی دارند که تجارب دست اول و

خانواده‌های پر درآمد تعلق داشتند به طور قابل توجهی، احتمال فرار از خانه بالاتری داشتند. هم‌چنین دخترانی که سابقه مصرف مواد مخدر غیرقانونی داشتند، احتمال فرار از خانه بیشتری داشتند. علاوه بر این، استحکام پایین خانواده و اعتقادات مذهبی ضعیف به طور قابل توجهی فرار از خانه را پیش‌بینی می‌کردند.

افزون بر این، مرور ادبیات اخیر مرتبط با این دسته از نوجوانان نشان می‌دهد که تجربیات منفی در مدرسه نیز ممکن است تصمیمات نوجوانان را برای ترک زود هنگام خانه افزایش دهد (رادو، ۲۰۱۷). در مورد نوجوانان دختر نیز، فقدان انسجام خانوادگی و برخی عوامل جمعیت‌شناختی (برای مثال، سن، میزان تحصیلات و ترتیب تولد) نیز می‌تواند منجر به نگرش‌های عاطفی پیچیده در بین دختران نوجوان شود که منجر به رفتار فرار از خانه در نوجوانان می‌شود (خسیفان و همکاران، ۲۰۲۲).

در مورد اختلالات روانی و ویژگی‌های شخصیتی در نوجوانان فرار کرده از خانه، گویرتز اوبرین و همکاران (۲۰۲۰) نشان دادند که اختلالاتی مانند افسردگی، اضطراب، افکار خودکشی گرا، پرخاشگری، وسواس، فوبیا و ضعف در هوش هیجانی در میان دختران فراری به طور معناداری بیشتر دیده می‌شود. در معدود مطالعات ایرانی در این زمینه نیز، علیرودی‌نیا و همکاران (۱۳۹۰) در پژوهشی به بررسی جامعه‌شناختی گرایش دختران دانش‌آموز به فرار از منزل پرداختند و نشان دادند که حدود یک چهارم از دانش‌آموزان مورد بررسی گرایش متوسط و بالایی به فرار داشته‌اند، که از این بین بیشترین میزان آن متعلق به بعد رفتاری، سپس بعد عاطفی و کمترین آن متعلق به بعد شناختی گرایش به فرار بوده است.

هم‌چنین، منابع علمی نشان می‌دهند که نوجوانان فراری به طور قابل توجهی احتمال بیشتری را برای سوء مصرف مواد (مرشام و همکاران، ۲۰۰۹)، رفتارهای بزهکارانه (فاولر و همکاران، ۲۰۰۹)، رفتارهای جنسی پرخطر (تران و چن، ۲۰۱۰) و علائم افسردگی (تاکر و همکاران، ۲۰۱۱) نشان می‌دهند. نتایج مطالعه کاستیلو و همکاران (۲۰۲۳) نیز نشان داد که سطوح بالاتر مشارکت والدین و عزت نفس، همگی به طور قابل توجهی با احتمال کمتر فرار از خانه مرتبط هستند. هم‌چنین نتایج مطالعه مذکور حاکی از آن بود که داشتن همسالانی که ترک تحصیل می‌کنند، قرارهای شبانه بیشتر، خودکم‌بینی، پرخاشگری بین فردی، هیجان‌خواهی، دزدی و آسیب به اموال، مصرف الکل در ۱۲ ماه گذشته، مصرف ماری‌جوانا در ۱۲ ماه

نمونه‌گیری نظری و هدفمند بود و هدف اشباع داده‌ها بوده است. نمونه مورد مطالعه نیز شامل ۳۲ نفر از دو گروه فوق بود که با روش نمونه‌گیری هدفمند (بر اساس ملاک‌های ورودی) انتخاب شدند. گروه اول شامل ۱۸ نفر از دختران فراری استان چهارمحال و بختیاری بود که در مراکز بهزیستی و نیروی انتظامی تشکیل پرونده داده بودند و گروه دوم نیز شامل ۱۴ کارشناس بود که در حوزه دختران فراری کار اجرایی کرده یا دارای تجربه کاری بودند. لازم به ذکر است که در بررسی حجم نمونه آماری به اشباع در نمونه‌گیری توجه شد. به این صورت که روند نمونه‌گیری آن قدر ادامه یافت تا پس از ۳۲ مصاحبه (۱۸ نفر از دختران فراری و ۱۴ نفر از کارشناسان) به اشباع نظری رسید و جمع‌آوری اطلاعات هم در دختران فراری و هم در مورد کارشناسان تا آنجا ادامه پیدا کرد که دیگر افزایش اطلاعات، مفاهیم، مقولات و تنوع جدیدی به دست نیامد. ملاک‌های ورود به این پژوهش در گروه دختران فراری، شامل دخترانی که به مدت حداقل یک شب بدون اجازه والدین یا وصی قانونی از منزل خارج شده باشند، سن آنان زیر ۲۰ سال باشد، تمایل مشارکت در پژوهش و سکونت در استان چهارمحال و بختیاری بود. در مورد گروه کارشناسان نیز داشتن پست مددکار اجتماعی در سازمان بهزیستی یا مشاور مدرسه در مدارس متوسطه و داشتن تجربه اجرایی یا کاری در حوزه دختران فراری بود. ملاک‌های خروج نیز نارضایتی شرکت‌کننده برای تداوم حضور در فرایند پژوهش بود.

ب) ابزار

یکی از ابزارهای اساسی جمع‌آوری اطلاعات در مطالعات کیفی، مصاحبه است. در مطالعه حاضر نیز از مصاحبه عمیق نیمه ساختار یافته برای کسب اطلاعات استفاده شد. در این نوع مصاحبه از سؤالات کلی و باز پاسخ استفاده شد که در آن، مصاحبه‌کننده به دنبال دست‌یابی به جنبه‌های مختلف پدیده فرار از خانه و ابعاد آن از طریق مصاحبه بود. جهت تنظیم سؤالات مصاحبه و برای اطمینان از روایی محتوایی آن‌ها، ابتدا مطالعات مشابه پیشین مرور شد، نظرات افراد صاحب نظر در موضوع مورد پژوهش اخذ شده و سپس به تهیه چارچوب کلی مصاحبه نیمه ساختاریافته اقدام شد. در جریان مصاحبه‌ها در محل اسکان این دختران در سازمان بهزیستی، مصاحبه‌کننده (نویسنده اول) بدون هیچ‌گونه تئوری یا فرض از پیش تعیین شده به مصاحبه شونده‌ها اجازه می‌داد تا دنیای ذهنی خود را بازگو نمایند.

مستقیم این دسته از نوجوانان را استخراج کنند. مرور پیشینه‌های پژوهشی مطرح شده حاکی از آن است که پدیده فرار دختران از خانه، یک مسئله چندعاملی است که در تعامل میان ابعاد فردی مانند ویژگی‌های شخصیتی، روانی و عوامل محیطی مانند سیستم خانواده و اجتماع شکل می‌گیرد. شناخت این عوامل به صورت یکپارچه می‌تواند راهبردهای مداخله‌ای مؤثرتری برای پیشگیری و درمان این پدیده اجتماعی فراهم آورد.

بر اساس آن چه مرور شد، در پژوهش حاضر تلاش شده است تا با تمرکز بر ابعاد فردی سلامت روانی و ویژگی‌های شخصیتی دختران فراری و عوامل اجتماعی، تصویری دقیق‌تر از زمینه‌های فردی و اجتماعی بروز این رفتار در استان چهارمحال و بختیاری ترسیم شود. در استان چهارمحال و بختیاری آسیب اجتماعی فرار دختران رو به افزایش است و میانگین سنی دختران درگیر در این آسیب اجتماعی هر روز پایین می‌آید و آمار دقیقی برای آن اعلام نشده است اما تخمین زده می‌شود سالانه حدود ۲ تا ۳ درصد از دختران در استان چهارمحال و بختیاری دست به فرار از منزل بزنند (نادری‌بنی، ۱۳۹۸). پژوهش در این زمینه می‌تواند ضمن روشن‌سازی الگوهای روانی و اجتماعی زمینه‌ساز فرار نوجوانان از خانه، بستر مناسبی برای تدوین برنامه‌های پیشگیرانه و مداخلات درمانی مؤثر فراهم آورد. از این رو پژوهش حاضر در قالب یک روش کیفی به دنبال پاسخ‌گویی به این سؤال اساسی است که کدام عوامل روانی و اجتماعی بر فرار دختران از خانه در استان چهارمحال و بختیاری مؤثر هستند؟

روش

الف) طرح پژوهش و شرکت‌کنندگان

این پژوهش با رویکرد کیفی و روش تحلیل مضمون با استفاده از کدگذاری سه مرحله‌ای انجام شد. این نوع تحلیل کیفی، امکان کشف مضامین پنهان و ساختارهای روانی پیچیده را در رفتار و شخصیت دختران فراری و عوامل اجتماعی آشکار و پنهان در این آسیب را فراهم آورد. جامعه مورد مطالعه در این پژوهش شامل تمامی دختران فراری استان چهارمحال و بختیاری دارای پرونده در مراکز بهزیستی و نیروی انتظامی و همچنین تمامی کارشناسان (مددکاران اجتماعی سازمان بهزیستی و مشاوران مدارس متوسطه دخترانه) در سال ۱۴۰۳ بود که در حوزه دختران فراری دارای تجربه کاری بودند.

یافته‌ها

گروه دختران فراری شامل ۱۸ نفر بودند که از نظر سنی، ۸ نفر (۴۴/۴۴ درصد) در دامنه سنی ۱۲ تا ۱۵ سال و ۱۰ نفر (۵۵/۵۶ درصد) در دامنه سنی ۱۶ تا ۱۸ سال قرار داشتند. این آمار نشان می‌دهد که بیشترین تعداد دختران فراری در گروه سنی نوجوانی پایانی هستند. در خصوص محل سکونت شرکت کنندگان گروه اول، ۵ نفر (۲۷/۷۸ درصد) از شهرکرد، ۳ نفر (۱۶/۶۶ درصد) از سامان و از شهرستان‌های اردل، لردگان، فارسان و کوهرنگ هرکدام ۲ نفر (۱۱/۱۱ درصد) حضور داشتند. هم‌چنین از فرخ شهر و بروجن نیز هرکدام ۱ نفر (۵/۵۶ درصد) حضور داشتند. این توزیع بیانگر تمرکز نسبی در مرکز استان و پراکندگی در دیگر مناطق بود. به لحاظ سطح تحصیلات، ۱ نفر (۵/۵۶ درصد) بی‌سواد، ۵ نفر (۲۷/۷۸ درصد) دارای تحصیلات ابتدایی، ۸ نفر (۴۴/۴۴ درصد) تحصیلات راهنمایی و ۴ نفر (۲۲/۲۲ درصد) نیز دارای تحصیلات دبیرستانی بودند. بیشترین تعداد متعلق به گروه با تحصیلات راهنمایی است. در مورد سابقه ترک منزل، ۱۳ نفر (۷۲/۲۲ درصد) سابقه ترک منزل داشتند و تنها ۵ نفر (۲۷/۷۸ درصد) چنین سابقه‌ای نداشتند. در مورد وضعیت زندگی زناشویی والدین نیز در ۵ خانواده (۲۷/۷۸ درصد) والدین با هم زندگی می‌کردند، در ۸ خانواده (۴۴/۴۴ درصد) والدین از هم طلاق گرفته بودند، در ۳ مورد (۱۶/۶۷ درصد) والدین بدون طلاق اما جدا از هم زندگی می‌کردند و در ۲ مورد (۱۱/۱۱ درصد) یکی از والدین فوت کرده بود. در مورد ویژگی‌های جمعیت شناختی گروه کارشناسان، میانگین سنی آنان ۳۷/۷۲ و انحراف معیار ۵/۲۳ بود. از نظر تحصیلی، ۶ نفر (۴۲/۸۶ درصد) دارای مدرک کارشناسی، ۴ نفر (۲۸/۵۷ درصد) و ۴ نفر (۲۸/۵۷ درصد) نیز مدرک دکتری داشتند. هم‌چنین ۱۰ نفر (۷۱/۴۳ درصد) از آنها مددکار اجتماعی سازمان بهزیستی و ۴ نفر (۲۸/۵۷ درصد) نیز به عنوان مشاور مدرسه در آموزش و پرورش اشتغال داشتند.

تحلیل کیفی داده‌ها با استفاده از روش تحلیل مضمون با استفاده از کدگذاری سه مرحله‌ای باز، محوری و انتخابی انجام شد. این تحلیل با هدف واکاوی ساختار روان‌شناختی و شخصیتی دختران فراری و عوامل اجتماعی مؤثر بر این پدیده، با تمرکز بر معانی نهفته در رفتارها، کنش‌ها و وضعیت هیجانی آنان صورت گرفت. یافته‌های کیفی، برآمده از انسجام‌بخشی تجارب زیسته گزارش شده توسط مشارکت کنندگان در قالب

هم‌چنین در این پژوهش در مورد دختران فراری از سؤالاتی همچون؛ چه عواملی باعث فرار شما از خانه شد؟ آیا هنگام ترک خانه، سابقه مصرف مواد و الکل داشتید؟ آیا در فضای مجازی، دوستانی از جنس مخالف داشتید؟ و در مورد کارشناسان نیز از سؤالاتی مانند علل فرار دختران از خانه چیست؟ پیامدهای فرار از منزل چیست؟ استفاده شد و علاوه بر این با توجه به پاسخ شرکت کنندگان، سؤالاتی برای بررسی عمیق‌تر موضوع پرسیده می‌شد و جزئیات مسئله در هر فرد نیز مورد بررسی قرار گرفت. به منظور صحت و اعتبار داده‌های پژوهش حاضر از چهار شاخص اعتبار گویا و لینکلن (۱۹۸۹)؛ قابلیت اعتبار، قابلیت تصدیق، قابلیت اطمینان و کفایت و قابلیت تعمیم و انتقال استفاده شد و اعتبار داده‌ها تأیید شد.

ج) روش اجرا

پس از کسب مجوزهای لازم از اداره کل بهزیستی استان چهارمحال و بختیاری، از آنجایی که تنها مرکز شبانه‌روزی نگهداری دختران فراری در شهرستان شهرکرد قرار دارد و سایر مراکز بهزیستی، دختران فراری را به صورت محدود نگهداری می‌کردند و اولویت پس از تشکیل پرونده، بازگرداندن دختران به خانواده بود و اگر چنین امکانی وجود نداشت، این دختران به مرکز شبانه‌روزی شهرکرد ارجاع داده می‌شدند، به مرکز بهزیستی نگهداری این دسته از دختران در شهرکرد مراجعه شد. سپس با بررسی وضعیت دختران فراری، آن دسته از دخترانی که دارای معیارهای ورود به پژوهش و مایل به همکاری بودند، انتخاب شده و مصاحبه با آنها انجام شد. در مورد کارشناسان (مددکاران اجتماعی و مشاوران مدارس) نیز لیستی از این افراد از ادارات کل بهزیستی و آموزش و پرورش استان اخذ شد و با آنان تماس گرفته شد که در صورت داشتن تمایل و شرایط ورودی، از آنها برای شرکت در مصاحبه دعوت می‌شد.

در تجزیه و تحلیل داده‌ها نیز از روش تحلیل مضمون با روش کدگذاری سه مرحله‌ای استفاده شد. اظهارات تمامی مصاحبه‌شوندگان با کسب اجازه از آنها ضبط و سپس بر روی کاغذ پیاده‌سازی شد. برای شناسایی مفاهیم موجود در متن، کل متن مصاحبه‌های انجام شده، جمله به جمله بررسی و هر جمله با کلمات کلیدی کدبندی و مقوله‌بندی شد. کدهای اولیه شناسایی و در بررسی‌های بعدی کدهای مشابه در هم ادغام و در یک طبقه قرار گرفت. هم‌چنین این بررسی و تحلیل محتوا و کدبندی هم برای گروه دختران فراری و هم برای گروه کارشناسان انجام شد.

صورت گرفت و با مرور دقیق یافته‌های آماری، متون نظری و توصیفات روان‌شناختی مربوط به گروه مورد مطالعه، کدهای باز ارائه شده در جدول ۳ استخراج شد.

مصاحبه، مورد تحلیل مضمون محور قرار گرفت. این تحلیل مبتنی بر رویکرد داده مینا و استنتاج مضمون محور^۱ بود و یافته‌ها در قالب مضامین کلان و گزاره‌های تحلیلی سازمان‌دهی شده‌اند. در مرحله کدگذاری باز شناسایی واحدهای مفهومی اولیه از دل داده‌های مستخرج از مصاحبه

جدول ۱. کدگذاری باز (کدهای اولیه استخراج شده از داده‌ها)

حوزه مفهومی	کدهای باز استخراج شده
سلامت روان	اضطراب، افسردگی، وسواس، اختلال خواب، احساس پوچی، اختلال در عملکرد اجتماعی، خستگی روانی، بدبینی به آینده
ساختار شخصیتی	روان‌رنجورخویی، برون‌گرایی پایین، پذیرش پایین، تکانشگری، ضعف در مسئولیت‌پذیری، ناتوانی در تنظیم هیجانات، انفعال در روابط اجتماعی
زمینه‌های خانوادگی و اجتماعی	طلاق والدین، خشونت خانگی، والد غیرفعال، نامانی روانی در محیط خانه، احساس طرد شدگی

قالب مقولات یا محورهای معنایی متمایز دسته‌بندی شدند. هر مقوله مفهومی به صورت یک مضمون مستقل عمل کرده و دربرگیرنده مجموعه‌ای از نشانه‌ها، الگوها و رفتارهای مشترک بود که از نظر روانی و اجتماعی با یکدیگر پیوند دارند. در ادامه، کدگذاری محوری خوشه‌بندی مفاهیم هم‌جنس و تشکیل مقولات مفهومی میان سطح در قالب جدول ۲ ارائه شده است.

کدهای استخراج شده در جدول ۱ به منزله مفاهیم پایه‌ای در تحلیل مضمون شناخته می‌شوند و هر یک نمایان‌گر یک تجربه یا ویژگی روان‌شناختی مشخص در رفتار، ساختار شخصیتی دختران فراری و یک عامل اجتماعی مؤثر در این پدیده بودند. در این مرحله از تحلیل، تنوع و گستره مفاهیم ذهنی و عاطفی در میان نمونه مورد مطالعه به طور دقیق طبقه‌بندی شد. کدهای باز استخراج شده تجمع، با یکدیگر مقایسه، گروه‌بندی و در

جدول ۲. کدگذاری محوری (تشکیل مقولات مفهومی)

مقوله محوری	زیرکدها / شاخص‌ها
ناپایداری هیجانی	اضطراب مزمن، حساسیت بالا، خلق متغیر، واکنش‌پذیری شدید
ناکارآمدی در تنظیم هیجانات	ناتوانی در مهار خشم، تکانشگری، ضعف در تاب‌آوری هیجانی
اختلال در کارکرد اجتماعی	کناره‌گیری از جمع، ناسازگاری با اطرافیان، ضعف در برقراری روابط حمایتی
آسیب‌پذیری ساختار شخصیت	بالا بودن روان‌رنجورخویی، پایین بودن وجدان‌گرایی، کاهش انعطاف‌پذیری شناختی
بی‌هویتی و بحران خود ادراکی	احساس طرد شدن، بحران هویت جنسیتی/نقشی، ناتوانی در تعریف چشم‌انداز شخصی
ناکامی خانوادگی و حمایتی	نبود پشتیبانی والدین، تجربه خشونت، طلاق و جدایی، بی‌توجهی به نیازهای عاطفی

توصیف‌های اولیه، در قالب گزاره‌های نظری تبیین سازمان یافته پیدا کرده‌اند. مضامین کلان و گزاره‌های تحلیلی در کدگذاری انتخابی در جدول ۳ ارائه شده است.

در مرحله کدگذاری انتخابی، انتزاع مفاهیم کلیدی از مقولات محوری و صورت‌بندی مضامین کلان انجام شد. این مضامین در واقع الگوهای ذهنی حاکم بر کنش روانی- اجتماعی دختران فراری است که فراتر از

جدول ۳. کدگذاری انتخابی (مضامین کلان و گزاره‌های نظری)

مضمون کلان	تبیین نظری
شکندگی روانی و خلق منفی	تجربه اضطراب، افسردگی، و پریشانی مکرر ناشی از فقدان حمایت و کنترل هیجانی
شخصیت ناسازگار	سطح بالای روان‌رنجورخویی و توافق پایین منجر به اختلال در روابط بین فردی می‌شود.
ناتوانی در حل تعارض و تعاملات ناکارآمد	ضعف در مهارت‌های مقابله‌ای و تصمیم‌گیری، زمینه‌ساز گریز از موقعیت (فرار) می‌شود.
نامانی خانوادگی و طردشدگی عاطفی	تجربه‌های مکرر بی‌پناهی و خشونت، محرک جدی برای گسست از خانه محسوب می‌شود.

در نهایت، همان طور که نتایج جدول ۳ نشان داد، چهار مضمون کلان در بررسی عوامل روانی و اجتماعی مؤثر بر فرار دختران استخراج شد که شامل سه عامل روانی و شخصیتی شامل شکنندگی روانی و خلق منفی، شخصیت ناسازگار و تعاملات ناکارآمد و ناتوانی در حل تعارض و یک عامل اجتماعی تحت عنوان نامنی خانوادگی و طردشدگی عاطفی بود.

بحث و نتیجه گیری

این پژوهش کیفی با هدف شناسایی عوامل روانی و اجتماعی مؤثر بر فرار دختران از خانه در استان چهارمحال و بختیاری انجام شد.

نتایج این پژوهش، پس از استخراج اطلاعات و طبقه بندی آنها، شش مقوله محوری شامل ناپایداری هیجانی، ناکارآمدی در تنظیم هیجانات، اختلال در کارکرد اجتماعی، آسیب پذیری ساختار شخصیت، بی هویتی و بحران خود ادراکی و ناکامی خانوادگی و حمایتی و چهار مضمون کلان شامل شکنندگی روانی و خلق منفی، شخصیت ناسازگار، ناتوانی در حل تعارض و تعاملات ناکارآمد و نامنی خانوادگی و طردشدگی عاطفی را شناسایی کرد.

اولین مضمون کلان شناسایی شده در مطالعه حاضر، عامل شکنندگی روانی و خلق منفی بود. تجربه اضطراب، افسردگی، و پریشانی های مکرر ناشی از فقدان حمایت و کنترل هیجانی باعث تحریک دختران نوجوان جهت فرار از خانه شده بود. کشف این مضمون با نتایج مطالعات کاستیلو و همکاران، (۲۰۲۳)، جینیس و همکاران، (۲۰۱۹)، رادو (۲۰۱۷) امیری و همکاران (۱۳۹۴) همسو است. در تأیید این نتیجه خدابخش و همکاران (۱۳۹۰) معتقدند که نوجوانان فراری از خانه به علت انواع آزاردیدگی که در محیط خانه تجربه کرده اند، در معرض انواع اختلالات روانی و خلقی هستند. گویرتز اوبرین و همکاران (۲۰۲۰) نیز نشان دادند که اختلالاتی مانند افسردگی، اضطراب، افکار خودکشی گرا، پرخاشگری، وسواس، فوبیا و ضعف در هوش هیجانی در میان دختران فراری به طور معناداری بیشتر دیده می شود. علاوه بر این، نتایج مطالعات مشابه در اصفهان نشان داد که دختران فراری در مقایسه با گروه عادی، نمرات بالاتری در حساسیت بین فردی، افسردگی، اضطراب و تفکر پارانوئید بیشتری را نشان می دهند (زرگر و همکاران، ۱۳۸۷ به نقل از طوبایی، ۲۰۱۲). نتایج مطالعه امیری و همکاران (۱۳۹۴) نیز نشان داد که آسیب روانی دختران فراری از خانه با دختران

عادی متفاوت است. دختران فراری نسبت به دختران عادی سطح بالایی از آسیب های روانی را نشان دادند.

دومین مضمون شناسایی شده در این پژوهش نیز شخصیت ناسازگار بود بدین صورت که سطوح بالای روان رنجورخویی و توافق پذیری پایین منجر به اختلال در روابط بین فردی می شود که این ویژگی های شخصیتی بستر لازم را جهت ناسازگاری دختران فراری فراهم کرده بود. این یافته با نتایج مطالعات گویرتز اوبرین و همکاران (۲۰۲۰)، جینیس و همکاران (۲۰۱۹) همسو است. مطالعات متعددی گزارش دادند که ۶ تا ۷ درصد از نوجوانان هر ساله از خانه فرار می کنند (تایلر، ۲۰۰۸)، به نقل از طارمیان و همکاران، (۲۰۲۲). به نظر می رسد یکی از عوامل مؤثر در آمار بالای فرار از خانه در نوجوانان نسبت به سایر گروه های سنی، همین عوامل شخصیتی مانند هیجانمداری، تکانشی بودن و ناسازگار با محیط است که زمینه را برای فرار از خانه بود که نوجوانان و کارشناسان شرکت کننده در این پژوهش نیز به آنها اشاره کرده اند. در تأیید این یافته، نتایج مطالعه کریمی و اسکندری (۲۰۰۷)، به نقل از طوبایی، (۲۰۱۲) نشان داد، ۵۳ درصد از دختران فراری دارای اختلالات شخصیتی خوشه B بودند.

سومین مضمون کلان کشف شده در پژوهش حاضر، تعاملات ناکارآمد و ناتوانی در حل تعارض بود، بدین معنی که ضعف در مهارت های مقابله ای و تصمیم گیری، زمینه ساز گریز از موقعیت (فرار) می شود. این یافته با نتایج مطالعات رادو (۲۰۱۷)، پارسل و بیگسی (۲۰۱۶)، تاکر (۲۰۱۱) همسو بود. در تبیین این یافته باید گفت، دختران شرکت کننده در مطالعه حاضر بیان کردند که روابط پرتنش با والدین خود تجربه کرده و حمایت و کنترل کمتری از سوی والدین را تجربه می کردند. این یافته با یافته های مطالعات پیشین که کنترل ضعیف والدین و روابط پرتنش بین اعضای خانواده را به عنوان عوامل خطر اصلی فرار از خانه شناسایی کردند، همسو بود (سارنون و همکاران، ۲۰۱۳). نوجوانانی که قادر به حل تعارضات خود با دیگران نیستند، اغلب دچار آسیب های روانی می شوند و ترجیح می دهند از آن اجتناب کنند. این نوجوانان که دائماً در معرض درگیری های بین فردی هستند، از نظر عاطفی آسیب می بینند. برخی از آنها حتی به خاطر همین موضوع از خانه فرار از خانه می کنند. به طور کلی، نوجوانان فراری غیرمنطقی عمل می کنند و نمی توانند احساسات خود را مدیریت کنند یا کسی را برای صحبت پیدا نمی کنند. چنین وضعیتی آنها را تحت فشار قرار

که موجب تعمیم آماری محدود برای شناسایی عوامل روانی و اجتماعی مؤثر بر فرار دختران نوجوان می‌شود. از این رو بررسی یک نمونه بزرگ تر، بررسی تأثیر این عوامل را بیشتر مشخص می‌سازد. دیگر محدودیت خارج از کنترل پژوهشگر، عدم همکاری دختران شرکت کننده با پژوهشگر به دلیل عدم اعتماد و ترس از افشای اطلاعات خصوصی خود بود که روند مصاحبه‌ها را برای شناسایی عوامل مؤثر دشوار می‌کرد.

با توجه به شناسایی سه دسته از عوامل مؤثر روانی و شخصیتی و یک عامل اجتماعی در بروز فرار از خانه در دختران نوجوان در این پژوهش، پیشنهاد می‌شود در صورت شناسایی هر کدام از عوامل چهارگانه (شکندگی روانی و خلق منفی، شخصیت ناسازگار، ناتوانی در حل تعارض و تعاملات ناکارآمد و ناامنی خانوادگی و طردشدگی عاطفی) در نوجوانان، این دختران و خانواده‌های آنها جهت دریافت خدمات روان‌شناختی و اجتماعی تخصصی به مشاوران و مددکاران اجتماعی ارجاع شوند. هم‌چنین از یافته‌های پژوهش حاضر می‌توان در جهت مداخلات درمانی مرتبط با دختران نوجوان فراری استفاده کرد.

ملاحظات اخلاقی

پیروی از اصول اخلاق پژوهش: این مقاله برگرفته از طرح پژوهشی انجام شده توسط نویسنده مقاله حاضر برای دفتر امور اجتماعی و فرهنگی استانداری چهارمحال و بختیاری است. در این پژوهش ملاحظات اخلاقی مانند محفوظ ماندن اطلاعات شرکت کنندگان و حق انصراف در تمام فرایند پژوهش رعایت شده است. هم‌چنین تمامی شرکت کنندگان با تکمیل فرم رضایت‌نامه و به صورت کاملاً آگاهانه در پژوهش حاضر شرکت کردند.

حامی مالی: این پژوهش در قالب یک طرح پژوهشی و با حمایت مالی دفتر امور اجتماعی و فرهنگی استانداری چهارمحال و بختیاری انجام شده است.

نقش هر یک از نویسندگان: نویسنده این مقاله به عنوان پژوهشگر اصلی و مجری طرح در این پژوهش نقش داشت.

تضاد منافع: نویسنده مقاله اعلام می‌دارد که در ارتباط با این پژوهش هیچ‌گونه تعارض منافی وجود ندارد.

تشکر و قدردانی: از تمامی شرکت کنندگان در پژوهش حاضر، تشکر و قدردانی می‌شود.

داده و باعث می‌شود نوجوانان بدون فکر کردن به عواقب اعمال خود فرار کنند (سیگل و همکاران، ۲۰۰۶ به نقل از سارنون و همکاران، ۲۰۱۳).

چهارمین مضمون کلان شناسایی شده در این پژوهش، ناامنی خانوادگی و طردشدگی عاطفی بود. تجارب زیسته شرکت کنندگان در این پژوهش نشان داد که تجارب مکرر بی‌پناهی و خشونت، محرک جدی برای گسست از خانه محسوب می‌شود. این یافته با نتایج مطالعات طارمیان و همکاران (۲۰۲۲)، خسیفان و همکاران (۲۰۲۲)، جینیس و همکاران (۲۰۱۹)، بروکس هالیدی و همکاران (۲۰۱۷)، فردوسیان (۱۳۹۵)، تاکر (۲۰۱۱)، هاینی و همکاران (۲۰۰۹)، تایلر (۲۰۰۸)، به نقل از طارمیان، (۲۰۲۲) همسو است. وضعیت و شرایط خانوادگی در غالب مطالعات انجام شده در مورد دختران نوجوان فراری از خانه، یکی از عوامل مؤثر بر بروز این آسیب اجتماعی است. در تأیید این یافته، نتایج مطالعه طارمیان و همکاران (۲۰۲۲) نشان داد دخترانی که در خانواده‌هایی با وضعیت اجتماعی-اقتصادی ضعیف بزرگ شده بودند، تقریباً ۳۲ برابر بیشتر از دخترانی که در خانواده‌هایی با وضعیت اجتماعی-اقتصادی بالا زندگی می‌کردند، احتمال فرار از خانه داشتند. علاوه بر این، دخترانی که در خانواده‌های با وضعیت اجتماعی-اقتصادی متوسط زندگی می‌کردند، تقریباً پنج برابر بیشتر از دخترانی که در خانواده‌های با وضعیت اجتماعی-اقتصادی بالا زندگی می‌کردند، احتمال ترک خانه داشتند. در همین راستا، مطالعات مشابه نیز نشان داده‌اند سخت‌گیری نامناسب بر رفتار کودکان و نوجوانان در خانه و عدم نظارت والدین، از عوامل اصلی فرار آنها از خانه است (سارنون و همکاران، ۲۰۱۳). کودکانی که والدین مستبد و سخت‌گیر دارند، در مقایسه با سایر انواع سبک‌های فرزندپروری، بیشتر مستعد فرار از خانه هستند (مک‌گاری و همکاران، ۲۰۱۰). سبک فرزندپروری مستبدانه و سخت‌گیرانه باعث می‌شود کودکان فرض کنند که والدین به احساسات یا نیازهای آنها اهمیت نمی‌دهند. از این رو، آنها به جای خانواده خود، به دنبال توجه دیگران هستند. بروکس هالیدی و همکاران (۲۰۱۷) نیز در مطالعه خود نشان دادند، فرار از خانه با عملکرد ضعیف‌تر خانواده مرتبط است.

این مطالعه مانند سایر مطالعات دارای محدودیت‌های خاصی بود. اول این که، تحلیل‌های کیفی بر اساس یک نمونه کوچک انجام شده‌اند، به طوری که دختران فراری و کارشناسان نسبتاً کمی در این پژوهش شرکت داشته‌اند

منابع

References

- Aliverdina, A., Khoshfar, G. and Asadi, H. (2011). Girl-Students' Attitude toward Running Away from Home A Sociological Study. *Women's Studies Sociological and Psychological*, 9(2), 25-54. [Persian] _ <https://doi.org/10.22051/jwsps.2011.1397>
- Amiri, S., Issazadegan, A., & Hafeznia, M (2015). Assessment of parenting style and psychopathology dimensions in runaway girls. *Applied Psychology*, 9(3), 43-63. [Persian] https://apsy.sbu.ac.ir/article_96366.html
- Belali, E., Khan Mohammadi., & Houshmandi Yavar, M (2014). The Women and Families Cultural-Educational. *The Women and Families Cultural-Educational Journal*, 9(28), 125-157. [Persian] https://cwfs.ihu.ac.ir/article_201647.html
- Brooks Holliday, S., Edelen, M. O., & Tucker, J. S. (2017). Family functioning and predictors of runaway behavior among at-risk youth. *Child and adolescent social work journal*, 34(3), 247-258. <https://doi.org/10.1007/s10560-016-0459-z>
- Castillo, B., Schulenberg, J., Grogan-Kaylor, A., & Toro, P. A. (2023). The prevalence and correlates of running away among adolescents in the United States. *Journal of community psychology*, 51(5), 1860-1875. <https://doi.org/10.1002/jcop.22971>
- Ferdowsian, F (2017). Investigating the factors affecting girls running away from home as a social harm and the role of family and society in preventing it. *Conference on Monitoring Crimes and Social Harms and Preventive Strategies*. Chaharmahal and Bakhtiari. [Persian] <https://en.civilica.com/doc/580188>
- Fowler, P. J., Toro, P. A., & Miles, B. W. (2009). Pathways to and from homelessness and associated psychosocial outcomes among adolescents leaving the foster care system. *American journal of public health*, 99(8), 1453-1458. <https://doi.org/10.2105/AJPH.2008.142547>
- Gewirtz O'Brien, J. R., Edinburgh, L. D., Barnes, A. J., & McRee, A. L. (2020). Mental health outcomes among homeless, runaway, and stably housed youth. *Pediatrics*, 145(4), e20192674. <https://doi.org/10.1542/peds.2019-2674>
- امیری، سهراب؛ عیسی‌زادگان، علی و حافظ‌نیا، محمد (۱۳۹۴). مقایسه سبک‌های فرزندپروری و آسیب‌های روانی در دختران فراری و عادی. فصلنامه روان‌شناسی کاربردی، ۹ (۳)، ۴۳-۶۳. https://apsy.sbu.ac.ir/article_96366.html
- بلالی، اسماعیل؛ خان محمدی، جمال و هوشمندی یاور، مجتبی (۱۳۹۳). بررسی عوامل درون خانوادگی مؤثر بر خانه‌گریزی دختران (مطالعه موردی: دختران خانه‌گریز و غیر خانه‌گریز شهر همدان). فصلنامه فرهنگی- تربیتی زنان و خانواده، ۹ (۲۸)، ۱۲۵-۱۵۷. https://cwfs.ihu.ac.ir/article_201647.html
- خدابخش، روشنگر؛ گنجی، کامران؛ ذبیحی، رزینا و نادری فر، مهرداد (۱۳۹۰). تأثیر عوامل خانوادگی و شخصیتی بر فرار دختران از خانه. فصلنامه فرهنگی- تربیتی زنان و خانواده، ۶ (۱۸)، ۱-۳۶. https://cwfs.ihu.ac.ir/article_201570.html
- علی‌وردی‌نیا، اکبر؛ خوشفر، غلامرضا و اسدی، حمیده (۱۳۹۰). مطالعه جامعه شناختی گرایش دختران دانش‌آموز به فرار از منزل. *مطالعات اجتماعی روان شناختی زنان*، ۹ (۲)، ۲۵-۵۴. <https://doi.org/10.22051/jwsps.2011.1397>
- فردوسیان، فرحناز (۱۳۹۵). بررسی عوامل مؤثر بر فرار دختران از منزل به عنوان یک آسیب اجتماعی و نقش خانواده و جامعه در پیشگیری از آن. همایش پایش جرایم و آسیب‌های اجتماعی و راهکارهای پیشگیرانه. چهارمحال و بختیاری. <https://en.civilica.com/doc/580188>
- گرچی، سیده راضیه (۱۴۰۲). پیشگیری از آسیب‌های اجتماعی و رفتارهای پرخطر در مدارس. *ایده‌های نوین روانشناسی*، ۱۶ (۲۰)، ۱-۱۱. <https://jnip.ir/article-1-941-fa.html>
- گوهررستمی، فریبا (۱۴۰۱). شناسایی عوامل مؤثر بر فرار دختران از خانواده و ارائه راهکار. *پژوهشنامه مطالعات راهبردی علوم انسانی و اسلامی*، ۴ (۴۳)، ۴۰۵-۴۲۱. <https://www.noormags.ir/view/fa/articlepage/1882576>
- نادری‌بنی، خدیجه (۱۳۹۸). تلخ‌تر از یک فرار. خبرگزاری ایسنا. <https://www.isna.ir/news/98041507416>

- Gohar Rostami, F (2023). Identifying factors affecting girls' escape from their families and providing solutions. *Journal of Humanities and Islamic Studies*, 4 (43), 405-421. [Persian] <https://www.noormags.ir/view/fa/articlepage/1882576>
- Gorgi, S., (2023). Prevention of social damage and risky behaviors in schools. *New Ideas of Psychology Quarterly*, 16(20), 1-11. [Persian] <https://jnip.ir/article-1-941-fa.html>
- Guba, E. G., & Lincoln, Y. S. (1989). Fourth generation evaluation. Sage.
- Haynie, D. L., Petts, R. J., Maimon, D., & Piquero, A. R. (2009). Exposure to violence in adolescence and precocious role exits. *Journal of youth and adolescence*, 38(3), 269-286. <https://doi.org/10.1007/s10964-008-9343-2>
- Jeanis, M. N., Fox, B. H., & Muniz, C. N. (2019). Revitalizing profiles of runaways: A latent class analysis of delinquent runaway youth. *Child and Adolescent Social Work Journal*, 36(2), 171-187. <https://doi.org/10.1007/s10560-018-0561-5>
- Khodabakhsh, R., Ganji, K., Zabihi, R., & Naderifar, M (2011). The effect of family and personality factors on girls running away from home. *The Women and Families Cultural-Educational*, 6 (18), 1-36. [Persian] https://cwfs.ihu.ac.ir/article_201570.html
- Khusaifan, S. J., & El Keshky, M. E. S. (2022). Predictors of runaway behavior in adolescent Saudi girls. *Children and youth services review*, 139, 106547. <https://doi.org/10.1016/j.childyouth.2022.106547>
- McGarvey, E. L., Keller, A., Brown, G. L., DeLonga, K., Miller, A. G., Runge, J. S., & Koopman, C. (2010). Parental bonding styles in relation to adolescent males' runaway behavior. *The Family Journal*, 18(1), 18-23. <https://doi.org/10.1177/1066480709356545>
- Merscham, C., Van Leeuwen, J. M., & McGuire, M. (2009). Mental health and substance abuse indicators among homeless youth in Denver, Colorado. *Child Welfare*, 88(2), 93-110. <https://pubmed.ncbi.nlm.nih.gov/19777794>
- Milburn, N. G., Stein, J. A., Lopez, S. A., Hilberg, A. M., Veprinsky, A., Arnold, E. M., ... & Comulada, W. S. (2019). Trauma, family factors and the mental health of homeless adolescents. *Journal of Child & Adolescent Trauma*, 12(1), 37-47. <https://doi.org/10.1007/s40653-017-0157-9>
- Naderibeni, KH (2019). *More Bitter Than an Escape*. ISNA News Agency. <https://www.isna.ir/news/98041507416>
- Parcel, T. L., & Bixby, M. S. (2016). The ties that bind: Social capital, families, and children's well-being. *Child Development Perspectives*, 10(2), 87-92. <https://doi.org/10.1111/cdep.12165>
- Radu, M. B. (2017). Who runs away from home and why? How families, schools, and bullying influence youth runaways. *Sociology Compass*, 11(11), e12537. <https://doi.org/10.1111/soc4.12537>
- Saewyc, E. M., & Edinburgh, L. D. (2010). Restoring healthy developmental trajectories for sexually exploited young runaway girls: Fostering protective factors and reducing risk behaviors. *Journal of Adolescent Health*, 46(2), 180-188. <https://doi.org/10.1016/j.jadohealth.2009.06.010>
- Sarnon, N., Alavi, K., Hoesni, S. M., Mohamad, M. S., & Nen, S. (2013). Exploring the family factors in influencing problems of runaway children. *Pertanika. Journal of Social Science and Humanities*, 21(December), 109-119. https://doi.org/10.1521/pedi_2014_28_174
- Tareman, F., Moloodi, R., Karimian, S., Farid, H. M., & Noroozi, M. (2022). Risk Factors of Running Away in Young Iranian Girls: A Cross-Sectional Study. *International Journal of High Risk Behaviors & Addiction*, 11(3):e122456. <https://doi.org/10.5812/ijhrba-122456>
- Thrane, L. E., & Chen, X. (2010). Impact of running away on girls' sexual onset. *Journal of Adolescent Health*, 46(1), 32-36. <https://doi.org/10.1016/j.jadohealth.2009.05.001>
- Toubaei, S., Nateghi, G., Dehbozorgi, G. R., & Esfahani, H. S. (2012). Demographic, personality and psychopathology characteristics of the runaway girls in social emergency and rehabilitation centre of Shiraz, Iran. *Iranian journal of psychiatry and behavioral sciences*, 6(1), 33. <https://pmc.ncbi.nlm.nih.gov/articles/PMC3939951>
- Tucker, J. S., Edelen, M. O., Ellickson, P. L., & Klein, D. J. (2011). Running away from home: A longitudinal study of adolescent risk factors and young adult outcomes. *Journal of youth and adolescence*, 40(5), 507-518. <https://doi.org/10.1007/s10964-010-9571-0>